

Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle

LAUSUNTO ASIASSA 2245/03.04.04.04.10/2024

Lausunnon antaja Sastamalan kaupunginhallitus

Muutoksenhakija Päivi Rautava-Turja

Valituksen alainen päätös Sastamalan kaupunginvaltuusto päätös 30.9.2024 § 36

LAUSUNTO

1. Vastaus valitukseen

Päivi Rautava-Turja on kunnallisvalituksessaan esittänyt, että Sastamalan kaupunginvaltuuston päätös 30.9.2024 § 36 tulisi kumota, ja että Rautava-Turjan varajäsenyys kaupunginhallituksessa, Maire Villon varajäsenenä, tulisi palauttaa hänelle. Rautava-Turjan mukaan hänet on erotettu kaupunginhallituksen varajäsenyydestä, vaikka hän on nauttinut kaupunginvaltuuston luottamusta. Lisäksi Rautava-Turja on vedonnut luottamushenkilön erottamattomuuteen kesken toimikauden sekä katsonut, että asiassa ei olisi menetelty hyvän hallintotavan mukaisesti.

Sastamalan kaupunginvaltuuston päätös 30.9.2024 § 36 ei ole syntynyt virheellisessä järjestyksessä, valtuusto ei ole ylittänyt toimivaltaansa eikä valtuuston päätös ole muutenkaan lainvastainen. Kunnallisvalitus on täten hylättävä oikeudellisesti perusteettomana.

2. Tapahtumainkulku

Sastamalan Perussuomalaiset ry ja Sastamalan perussuomalaisten valtuustoryhmä esittivät 20.5.2024, että Sastamalan kaupungin ylintä päätäntävaltaa ylläpitävät kaupunginhallitus ja kaupunginvaltuusto noudattavat kesällä 2021 pidettyjen mandaattineuvottelujen tulosta ja täten luovuttavat Perussuomalaisille kuuluvan toisen kaupunginhallituksen paikan takaisin. Tuolloin Perussuomalaisten ko. paikalla istui valtuutettu Maire Villo, joka ei enää erottamisen johdosta ollut puolueen eikä paikallisyhdistyksen jäsen. Edellä mainitun johdosta Sastamalan Perussuomalaiset katsoivat paikan kuuluvan heille vaalituloksen ja mandaattineuvottelujen perusteella ja samalla kunnioitettavan demokraattista vaalitulosta kuntavaaleissa.

Sastamalan Perussuomalaiset ilmoittivat 31.5.2024 pitäytyvänsä edellä mainitussa esityksessä, vaikka se edellyttäisi tilapäisen valiokunnan asettamista ja koko kaupunginhallituksen erottamista ja uusien jäsenten valitsemista tilapäisen valiokunnan valmistelun perusteella.

Valiokunnan jäsenten on oltava valtuutettuja tai varavaltuutettuja. Tilapäisen valiokunnan on tullut hankkia sen valmisteltaviin kuuluvissa asioissa kunnanhallituksen lausunto. Mikäli

kysymys on kunnanhallituksen erottamisesta, Kuntaliiton tulkinta on, että kunnanhallitukselta lausunnon pyytäminen erikseen toimielimenä kuntalain 35 §:n mukaisesti ei ole tarpeen: kunnanhallitus on asiassa esteellinen, ja kunnanhallituksen jäseniä ja varajäseniä kuullaan erikseen asianosaisina. Tilapäiseen valiokuntaan sovelletaan, mitä kunnanhallituksesta säädetään. Tilapäisen valiokunnan toimikausi päättyy, kun sen asettamisen aiheuttaneiden asioiden käsittely kunnassa on päättynyt.

Mikäli asia koskee koko kunnanhallituksen erottamista, kunnanhallituksen jäsenet ovat kunnanhallituksessa asian käsittelyssä esteellisiä. Silloin kun tilapäisen valiokunnan asettaminenkin menee valtuuston käsittelyyn kunnanhallituksen valmistelemana, kunnanhallituksen on kuitenkin asiaa enemmän käsittelemättä syytä saattaa valtuuston päätettäväksi, asetetaanko valiokunta valmistamaan erottamista, eli johtaako erottamista koskeva esitys tai aloite jatkovalmisteluun.

Kaupunginvaltuusto päätti 17.6.2024 § 31, kaupunginhallituksen kuntalain 34 §:n perusteella tekemästä esityksestä, asettaa kuntalain 35 §:n mukaisen tilapäisen valiokunnan (puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja muut jäsenet sekä henkilökohtaiset varajäsenet) selvittämään, nauttiiko kaupunginhallitus valtuuston luottamusta, ja tarvittaessa valmistelemaan kaupunginhallituksen erottamista ja uusien jäsenten valitsemista.

Tilapäinen valiokunta kuuli kaupunginhallituksen jäseniä ja varajäseniä asianosaisina hallintolain (434/2003) edellyttämällä tavalla. Valiokunta merkitsi suoritetussa kuulemisessa jätetyt lausunnot tiedoksi kokouksessaan 22.8.2024 § 9 ja päätti, että lausunnot otetaan huomioon valiokunnan varsinaisessa päätösehdotuksessa kaupunginvaltuustolle.

Useassa lausunnossa tuotiin esille, ettei Maire Villo kaupunginhallituksen jäsenenä nauti enää kaupunginvaltuuston luottamusta, koska hän on eronnut perussuomalaisten valtuustoryhmästä. Asiaa perusteltiin vuoden 2021 kuntavaalien perusteella pidetyillä puolueiden mandaattineuvotteluilla, joissa oli sovittu luottamushenkilöiden paikoista valtuustoryhmien kesken. Tällöin kaupunginhallituksen paikoista oli kaksi sovittu kuuluvan perussuomalaisten valtuustoryhmälle.

Tilapäinen valiokunta valmisteli kaupunginhallituksen mahdollisen erottamisen. Päätösehdotus ja sen perusteella tehtävä päätös tuli perustella ja perusteluissa mainita luottamuspulan peruste. Mahdollinen erottaminen kuntalain 34 §:n perusteella voi perustua poliittiseen harkintaan. Perusteiden tulee kuitenkin olla asiallisia ja ne eivät voi perustua

mielivaltaan. Tilapäinen valiokunta teki itsenäisen arvionsa kaupunginhallituksen luottamuspulasta kokonaisharkintaa käyttäen.

Tilapäinen valiokunta esitti kaupunginvaltuustolle, että se päättää:

- 1) todeta kaupunginhallituksen menettäneen kaupunginvaltuuston luottamuksen tämän pykälän päätösehdotuksen kohdan 3 mukaisin perusteluin.
- 2) erottaa kuntalain 34 §:n nojalla kaupunginhallituksen (kaikki jäsenet ja varajäsenet) tämän pykälän päätösehdotuksen kohdan 3 mukaisin perusteluin.
- 3) todeta hallintolain 45 §:n edellyttämällä tavalla tämän päätöksen perusteluina seuraavaa: ***Kaupunginhallituksen kokoonpanosta on sovittu vuoden 2021 kuntavaalien jälkeen pidetyissä puolueiden valtuustoryhmien mandaattineuvotteluissa. Näiden neuvottelujen tuloksena perussuomalaisten valtuustoryhmälle on osoitettu kaksi kaupunginhallituksen paikkaa. Koska Maire Villo on itse eronnut perussuomalaisten valtuustoryhmästä, kaupunginhallituksen kokoonpano ei enää tämän eroamisen jälkeen ole vastannut mandaattineuvotteluissa sovittua poliittista edustavuutta.*** Lisäksi 4) Kaupunginvaltuusto päättää tarkastaa tämän pykälän tähänastisen käsittelyn, ja 5) Kaupunginvaltuusto päättää valita 31.5.2025 päättyvälle toimikaudelle kaupunginhallitukseen yksitoista jäsentä ja jokaiselle henkilökohtaisen varajäsenen; vahvistaa kaupunginhallituksen varapuheenjohtajien lukumääräksi kaksi; ja valita kaupunginhallituksen jäsenten keskuudesta puheenjohtajan sekä I ja II varapuheenjohtajan; ja 6) Kaupunginvaltuusto päättää tarkastaa tämän pykälän jatkokäsittelyn.

Kaupunginvaltuuston kokouksessa (30.9.2024 § 36) Keskustan valtuustoryhmän puheenjohtaja ilmoitti Keskustan valtuustoryhmän järjestäytyneen uudelleen. Tämän jälkeen valtuutettu Maire Villo ilmoitti valtuustoryhmä Maire Villon välittömästä lakkauttamisesta sekä liittyvänsä tällä ilmoituksella Keskustan valtuustoryhmään. Kaupunginvaltuusto hyväksyi edellä selostetun päätösehdotuksen kohdat 1-3 yksimielisesti ja pykälän tähänastinen käsittely tarkastettiin. Tämän jälkeen keskustelun jatkuessa Kokoomuksen valtuustoryhmän puheenjohtaja ehdotti osan valtuustoryhmistä käymien neuvottelujen perustella kaupunginhallitukseen 10 jäsentä ja varajäsentä. Tämän jälkeen Keskustan valtuustoryhmän puheenjohtaja ehdotti kaupunginhallituksen 11. jäsentä ja tälle varajäsentä. Puheenjohtaja päätti keskustelun ja totesi kaupunginvaltuuston yksimielisesti päättäneen hyväksyä kohdan 5.) ja kaupunginhallituksen kokoonpanon. Kaupunginhallitukseen tulivat valituiksi kaupunginhallituksen edelliset jäsenet ja varajäsenet muutoin, paitsi varajäsen Rautava-Turja ei tullut enää valituksi uudelleen.

Toisin kuin Rautava-Turja on valituksessaan esittänyt, Sastamalan kaupungin hallintojohtaja ei ole tässä tilanteessa kutsunut mitään luottamushenkilöiden neuvotteluja koolle, eikä hän ole ollut missään mandaattineuvottelussa mukana tilapäisen valiokunnan esityksen jälkeen. Kaupungin viranhaltijoita ei ole ollut läsnä, kun valtuustoryhmät tai valtuutetut ovat neuvotelleet uuden kaupunginhallituksen kokoonpanosta keskenään.

3. Oikeustositseikat

Kuntalain 79 §:n 1 momentin mukaan luottamushenkilö pysyy toimessaan sen ajan, joksi hänet on valittu, ja sen jälkeenkin siihen saakka, kunnes toimeen on valittu toinen. Kesken toimikautta avoimeksi tulleeseen luottamustoimeen on valittava jäljellä olevaksi toimikaudeksi uusi luottamushenkilö.

Poliittista valtuustoryhmää vaihtaneen luottamushenkilön jäsenyys kaupunginhallituksessa on Sastamalan kaupungissa noudatetun, kuntavaalitulokseen perustuvan paikkajakosopimuksen mukaisesti perustunut sen valtuustoryhmän jäsenyyteen, joita hän on valintansa aikaan edustanut. Tilapäisen valiokunnan asettaminen kaupunginhallituksen mahdollista erottamista varten on ollut oikeudellisesti perusteltua.

Kaupunginvaltuuston päätöksessä on ollut kyse toimielimen (kaupunginhallituksen) kaikkien luottamushenkilöiden erottamisesta. Koko kaupunginhallituksen ja samalla myös kaupunginhallituksen varajäsen Rautava-Turjan erottamispäätös ei ole perustunut siihen, että Rautava-Turja olisi henkilökohtaisesti menettänyt valtuuston luottamuksen, eikä tällaista edellytystä ole myöskään lainsäädännöllisesti asetettu. Kuntalaissa ei ole myöskään asetettu erityisiä ehtoja sille, miten toimielimen erottamisen jälkeen valitaan uudet luottamushenkilöt.

Kun otetaan huomioon, että koko kaupunginhallituksen erottamiselle on ollut kuntalain 34 §:n mukaiset perusteet, ei valtuuston päätös kaupunginhallituksen uusien jäsenten ja varajäsenten valitsemisesta ole ristiriidassa luottamushenkilöiden lähtökohtaisen erottamattomuuden kanssa.

4. Johtopäätös

Sastamalan kaupunginvaltuusto päätös 30.9.2024 § 36 ei ole syntynyt virheellisessä järjestyksessä, valtuusto ei ole ylittänyt toimivaltaansa eikä valtuuston päätös ole muutenkaan lainvastainen. Valituksessa ole tuotu esiin mitään sellaista seikkaa, joka voisi muuttaa tätä arviointia.

LIITTEET - Sastamalan kaupunginvaltuuston päätös 30.9.2024 § 36, aiempine käsittelyineen ja liitteineen: yhteenveto tilapäiselle valiokunnalle annetuista lausunnoista